

"İlm-i Usulü'd-Din imamları" ne demektir, kimlerdir? Risaleleri bu zaviyeden nasıl değerlendirirsiniz?

Usulü'd-Din veya **İlm-i Kelam**: Allah'ın varlığını, birliğini, isim ve sıfatlarını aklî delillerle ispat etmeye çalışan bir ilim dalıdır. Bunun yanında itikada dair konuları da inceler.

İmam Taftazanî, kelam ilminin gayesini, kesin delillerle dinî akideleri bilme şeklinde tarif ediyor. Bu hususta gayret eden İslâm allâmelerine "*mütekellimîn*" yani ilm-i kelam âlimleri denir. Üstad Hazretleri bir usulü'd-din âlimidir, Risale-i Nurlar ise bir usulü'd-din tefsiridir.

Kelam ilmini bir ağaca benzetirsek, bu ağacın en son, en mükemmel ve en harika meyvesinin Risale-i Nurlar olduğunu söyleyebilir. Nasıl ki, maddî ilimlerde terakki ve tekâmül tedricen, yani yavaş yavaş gelişir ve mükemmel bir hal alır ise, aynı şekilde İmam-ı Âzam ile temeli atılan, İmam-ı Eşarî ve İmam-ı Matürîdî ile sistemleştirilen, Fahr-i Razi ile terakki eden ve İmam-ı Gazzalî ile kabuk değiştiren kelam ilmi, Risale-i Nurlar ile en son ve en mükemmel halini almıştır.

Risale-i Nurların kelam ilmine kattığı en büyük değer, Kur'anî deliller olan **inayet ve ihtira** delillerinin yeniden ve mükemmelen ihya edilmesidir. Malum olduğu üzere, klasik kelamda felsefî deliller olan **devir** ve **teselsül** ön plandadır ancak hakikî huzuru ve marifeti tam temin edemiyor. Risale-i Nurlar **ihтира** ve **inayet delilleri** ile her şey üstünde marifeti ve huzuru göstererek, sağlam ve tahkikî bir imanı ders veriyor.

Kur'an ve kelam ilminin farkına Üstad Hazretleri şu şekilde işaret ediyor:

"Bazı Sözlerde ulema-i ilm-i kelâmın mesleğiyle, Kur'ân'dan alınan minhâc-ı hakikînin farkları hakkında şöyle bir temsil söylemişiz ki: Meselâ, bir su getirmek için, bazıları küngân (*su borusu*) ile uzak yerden, dağlar altında kazar, su getirir. Bir kısım da, her yerde kuyu kazar, su çıkarır. Birinci kısım çok zahmetlidir, tıkanır, kesilir. Fakat her yerde kuyuları kazıp su çıkarmaya ehil olanlar, zahmetsiz herbir yerde suyu buldukları gibi, aynen öyle de:"

"Ulema-i ilm-i kelâm, esbabı, nihayet-i âlemde teselsül ve devrin muhaliyetiyle kesip, sonra Vâcibü'l-Vücudun vücudunu onunla ispat ediyorlar. Uzun bir yolda gidiliyor. Amma Kur'ân-ı Hakîmin minhâc-ı hakikîsi ise, her yerde suyu buluyor, çıkarıyor. Herbir âyeti, birer asâ-yı Mûsâ gibi, nereye vursa âb-ı hayat fışkırtıyor. وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَّهُ اٰیٰتٌ لِّاُولِيْ اَلْبَاصِ وَاجِدِيْهُ تَدُلُّ عَلٰى دÜSTURUNU herşeye okutturuyor."

"Hem iman yalnız ilim ile değil; imanda çok letâifin hisseleri var. Nasıl ki, bir yemek mideye girse, o yemek muhtelif âsâba, muhtelif bir surette inkısam edip tevzi olunuyor. İlimle gelen mesâil-i imaniye dahi, akıl midesine girdikten sonra, derecâta göre ruh, kalb, sır, nefis, ve hâkezâ, letâif kendine göre birer hisse alır, masseder. Eğer onların hissesi olmazsa noksandır. İşte, Muhyiddin-i Arabî, Fahreddin Râzî'ye bu noktayı ihtar ediyor."(1)

Risale-i Nurların kökü kelim ilmi olsa da, muhteva ve usul bakımından Kur'an'ın tarzı olan sahabe mesleği üzerine gidiyor ve bu tarzı bu zamanda hakkı ile temsil ediyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas.](#)